

Voortraject en participatie

Participatie

Tijdens de planvorming is steeds gewerkt aan vertrouwen en draagvlak bij de betrokken partijen in de geest van de Omgevingswet. Met een uitgebreid omgevingsproces is de omgeving geraadpleegd en is helder geïnformeerd over de opgave en verwachtingen. In de startfase van de planvorming is door middel van de stakeholderanalyse in beeld gebracht welke stakeholders er zijn en waar hun belangen liggen. Vervolgens is in een communicatieplan vastgelegd op welke manier de verschillende stakeholders betrokken zouden worden. Dit verschilt van informatievoorziening via openbare kanalen als de projectwebpagina, informatieavonden, eenmalig een enquête toegestuurd krijgen tot uitgenodigd worden om mee te denken tijdens onze ontwerpateliers en het voeren van (keukentafel)gesprekken of ambtelijk en bestuurlijk overleg. In het trechterproces van de planvorming (van brede verkenning naar selectie van gebieden naar een ontwerp) is steeds bepaald welke stakeholders te betrekken. In de planvormingsfase van de 4 deelgebieden zijn informatiebijeenkomsten georganiseerd:

- 14 april 2022 - Hel- en Zuilespolder en Het Wantij - De ontwerpen en plannen voor beide gebieden zijn gepresenteerd. Vervolgens zijn ideeën, wensen en vragen opgehaald en besproken/beantwoord. Op basis van het schetsontwerp;
- 20 september 2022 - Gors en de Aanwas - plannen voor - Het ontwerp en plan is gepresenteerd. Vervolgens zijn ideeën, wensen en vragen opgehaald en besproken/beantwoord. Op basis van het schetsontwerp;
- 19 maart 2024 - Hel- en Zuilespolder en Het Wantij - De ontwerpen zijn gepresenteerd, vragen zijn opgehaald en beantwoord. Op basis van het referentieontwerp.

Zowel tegenstrijdige doelen (zoals bestaande natuur versus getijdennatuur), als wensen en eisen zijn inzichtelijk gemaakt en herleidbaar beoordeeld en meegewogen. In paragraaf 3.4 is beschreven wat met de input en wensen van de belanghebbenden is gedaan.

Betrokken partijen

Vanaf het begin van de planvorming zijn relevante andere overheden betrokken bij het project. Dit betreft provincies, waterschappen en gemeentes. In de eerste fase is het hele waterlichaam van de Boven en Beneden Merwede beschouwd. Hierin zijn alle locaties die mogelijk geschikt zouden zijn voor de opgave onderzocht. Met alle betrokken overheden zijn gesprekken gevoerd, of, in één geval (gemeente Gorinchem) op schriftelijke wijze op de hoogte gehouden (vanwege het beperkte belang van de gemeente). Met deze overheden zijn de volgende ontwerpateliers georganiseerd, waarin de mogelijkheden van de verschillende gebieden geanalyseerd en besproken zijn:

- 11 februari 2021 - Bouwstenen (maatregelen in bepaalde gebieden) zijn integraal beoordeeld;

- 20 mei 2021 - Drie varianten zijn beoordeeld op draagvlak en op raakvlakken met de omgeving. Ook zijn mogelijke optimalisaties opgehaald.

Betrokken waren de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant, de waterschappen Rivierenland en Hollandse Delta, de gemeenten Dordrecht, Altena en Staatsbosbeheer.

In de verdere planvorming is duidelijk geworden dat gemeenten Altena en Gorinchem geen direct belang hebben in de natuurontwikkeling en zijn zij niet meer betrokken. Alle andere bestuursorganen zijn tot en met het referentieontwerp stakeholder en zijn steeds op de hoogte gehouden van de plannen en uitgenodigd voor de volgende ontwerpateliers:

- 2 september 2021 - Voorkeursvariant: opties in de planuitwerking bespreken en fijnslipen van het ontwerp. Deels plenair en deels uiteen in 2 groepen West (Hel- en Zuilespolder en Het Wantij) en Oost (Avelingen en Gors en de Aanwas);

- 10 november 2022 - Hel- en Zuilespolder en Het Wantij - puntjes op de i voor het referentieontwerp;

- 15 november 2022 - Gors en de Aanwas - puntjes op de i voor het referentieontwerp.

Daarnaast zijn opgave, doel en ontwerp van de Hel- en Zuilespolder toegelicht in gemeenteraadsvergaderingen (24 mei 2022, 24 januari 2023, 21 februari 2023, 4 april 2023, 27 februari 2024).

Ook andere partijen die belangen hebben in het gebied of bij de natuurontwikkeling zijn betrokken bij de ontwerpateliers en/of er zijn gesprekken mee gevoerd. Dit betreft Brabants Landschap, Stichting Het Wantij, Natuur en Vogelwacht Biesbosch, Bomenridders Dordrecht, Sportvisserij Zuidwest Nederland, Hengelsportvereniging Dordrecht, Verenigde Hengelsport Regio Dordt en Vereniging van Vrijwilligers Hollandse Biesbosch. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met direct

betrokken bewoners en ondernemers in het gebied. Waar nodig zijn (deels op reguliere basis) bilaterale (keukentafel)gesprekken gevoerd met (particuliere) belanghebbenden.

Voor Avelingen is bilateraal afgestemd met Staatsbosbeheer.

Met name met de gemeente Dordrecht en het waterschap Rivierenland is intensiever afstemming geweest over de plannen voor natuurontwikkeling. Waterschap Rivierenland is bevoegd gezag met betrekking tot de impact op de waterkering en kwel bij Gors en de Aanwas. Gemeente Dordrecht is eigenaar van de grond van de Hel- en Zuilespolder. Daarnaast is met alle betrokken grondeigenaren (intensief) overleg over de plannen, ook op bestuurlijk niveau. Dit is bedoeld om draagvlak bij de grondeigenaren te onderzoeken en de plannen en mogelijkheden goed af te stemmen. De betrokken grondeigenaren zijn de gemeente Dordrecht, Brabants Landschap en Staatsbosbeheer.

In paragraaf 3.4 is beschreven wat met de input en wensen van de verschillende stakeholders is gedaan.

Omgeving

In de ontwikkeling van hoogwaardige getijdennatuur spelen diverse belangen: de aanpassingen aan de waterhuishouding en de herstelmaatregelen voor de gewenste natuurontwikkeling hebben namelijk invloed op bestaande kwaliteiten en functies in het gebied en de directe omgeving. Bovendien hebben partijen in de omgeving hun eigen doelen en belangen, die effect ondervinden van de te nemen maatregelen in dit project. Afstemming over deze verschillende belangen is daarom cruciaal bij de ontwikkeling van het project KRW Sliedrechtse Biesbosch. Rijkswaterstaat heeft er daarom voor gekozen om al deze belangen te betrekken in één integraal ontwerpproces, waarin de volgende stappen zijn gevoerd:

- a. bij de start van deze fase (fase 3) is een aanzet voor het ontwerp gemaakt. Dit vormde de basis voor verschillende ontwerp sessies intern en met de omgevingspartijen (waaronder gemeenten, provincie, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, stichtingen en verenigingen). Hierbij zijn gemaakte keuzes toegelicht en is samen nagedacht over inrichtingsvraagstukken met de gebiedskenners;
- b. op basis van de ontwerpateliers is het ontwerp aangescherpt en is het basis referentieontwerp vastgesteld. Dit vastgestelde en uitgewerkte ontwerp is gebruikt voor het uitvoeren van de conditionerings- en effectenonderzoeken;
- c. tijdens keukentafelgesprekken met direct betrokken bewoners en ontwerpateliers met verschillende partijen zijn aanvullende eisen en wensen voor het ontwerp opgehaald en is het ontwerp door middel van een iteratief proces gedurende fase 3 steeds bijgesteld. Ook zijn informatieavonden georganiseerd om betrokken bewoners en partijen te informeren en wensen op de halen;
- d. de input uit de conditionerings- en effectenonderzoeken en de wensen en eisen zijn gebruikt om aan het eind van fase 3 het definitieve referentieontwerp vast te stellen als basis voor de contractvoorbereiding en aan te vragen vergunningen. Hierbij zijn ook de laatste eisen uit de omgeving meegenomen.

Naast de ambtelijke afstemming zoals hierboven beschreven is ook bestuurlijk overleg gevoerd. Het proces zoals voorzien is beschreven in het Communicatie- en participatieplan (bijlage II). In paragraaf 3.4 is beschreven wat met de input en wensen van de verschillende stakeholders is gedaan.

Honorering van wensen belanghebbenden

In het proces met de stakeholders zijn wensen voor het ontwerp opgehaald. Een aantal wensen zijn opgenomen in het ontwerp (gehonoreerd), voor een aantal was dat, om moverende redenen niet mogelijk. Aan de stakeholders is gecommuniceerd of en hoe aan hun wensen gehoor is gegeven. In de volgende paragrafen is een overzicht van de voornaamste wensen die wel en niet gehonoreerd zijn.

Gehonoreerde wensen

De volgende input en wensen zijn opgehaald uit het proces met omgeving en betrokken partijen en zijn gehonoreerd.

Hel- en Zuilespolder

- in de Hel- en Zuilespolder bevinden zich een aantal woningen en een Bed & Breakfast (inclusief Ecolodge). Hiermee is rekening gehouden in het ontwerp. De woningen zelf blijven gehandhaafd en daarnaast is er rekening gehouden met specifieke wensen van de eigenaren: zo is ervoor gekozen om de kade bij de woning bij de Helsluis wat verder van de woning te leggen en blijft de weg/fietspad hier op de bestaande plek liggen en niet boven op de kade i.v.m. inkijk in tuin en woning. Voor de Zuileshoeve wordt ook zo veel mogelijk

aangesloten op de bestaande situatie, zodat de weg hier op de bestaande plaats blijft liggen en het perceel inclusief boomgaard onaangetast blijft;

- de aanwezige 4 gemeentelijke monumenten (2 woningen te weten Merwelanden 37 en Merwelanden 39-39A, Zuileshoeve en 2 sluizen van Helpolder en Zuilespolder) blijven behouden. De historische kreek wordt weer als kreek teruggebracht;
- de recreatieve voorzieningen (fiets- en wandelpaden, laarzenpad, voorzieningen om te vissen) zijn behouden gebleven;
- er blijft een sloot behouden aan de noordkant van de polder vanwege de ecologische waarden in deze sloot. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de wens om ecologische waarden zoveel mogelijk te behouden;
- de watergang aan de westzijde van de polder blijft behouden, vanwege de bestaande waarden (aanwezigheid libellen) en de scheiding die deze watergang creëert tussen het Biesboschcentrum en het toekomstige getijdengebied. Hierdoor is er ook voldoende afstand tot het klimbos dat volledig gehandhaafd blijft;
- ten westen van de Zuileshoeve blijft een stuk van de huidige polder behouden. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de wensen van o.a. de gemeente om het historisch polderlandschap (deels) te behouden. Rondom dit stukje polder komt een wandelpad, zodat het ook voor recreanten beleefbaar is. Daarnaast worden hiermee de huidige natuurwaarden, waaronder de Platte Schijfhoren, Tengere Grasjuffer en Kransvederkruid, zoveel mogelijk behouden;
- er is een schaapskudde die in het projectgebied graast. De schaapskudde zal in de toekomstige situatie kunnen blijven grazen, o.a. in het gedeelte van de polder dat behouden blijft en op de kaden;
- aan de wens om in het gebied te kunnen kanoën wordt in beperkte mate invulling gegeven. Alleen met een gids mag het gebied per kano betreden worden in een bepaalde periode of deel van het jaar. Dit zal nader worden geregeld. Deze beperkte toegang per kano heeft diverse redenen. De polder heeft een hoge natuurwaarde voor vogels. Als er gekanood wordt in het gebied bestaat het risico dat deze natuurwaarde verdwijnt als gevolg van het verdwijnen van rust in het gebied. Daarnaast kan openbaar kanoën onveilige situaties opleveren vanwege stroming in de polder en het aanwezige rivierhout;
- de waardevolle bosschages aan de noordwestzijde van de polder blijven zoveel mogelijk behouden. Er is voor gekozen om een aantal van deze bosschages buiten het getijdengebied te laten en te handhaven;
- behoud van de knotwilgen naast het fietspad aan de noordzijde van het in te richten gebied. De kade moet hier opgehoogd worden, maar om de laan met wilgen te kunnen handhaven is ervoor gekozen om niet de bestaande kade omhoog te leggen, maar aan de zuidkant een verhoging te maken. De knotwilgen die als gevolg van de maatregelen niet kunnen blijven staan worden herplant in het gebied.

Gors en de Aanwas

- het bestaande wandelrondje in het gebied blijft behouden om de recreatie in het gebied te faciliteren, ook de strandjes blijven bereikbaar. Voor dit doel worden bruggen over de toekomstige geulen gerealiseerd;
- tegen de primaire kering aan de zuidoostzijde van het Gors en de Aanwas wordt een hoogwatervluchtplaats gerealiseerd waar het vee van Brabants Landschap bij hoogwater naartoe kan vluchten en ook bevers een uitweg kunnen vinden, waardoor ze niet hollen in de waterkering.

Het Wantij

- dit deelgebied was onderdeel van één van de potentiële locaties en is mede geselecteerd in de voorkeursvariant op verzoek van de stakeholders (naast dat het een belangrijke stapsteen vormt naar de Biesbosch);
- er is rekening mee gehouden dat er voldoende voorzieningen om te vissen resteren aan de noordzijde van Het Wantij, ook voor de wedstrijden die er gehouden worden.

Avelingen

- de maatregel mag geen negatief effect hebben op de waterkwaliteit in de polder, omdat hier mooie waterplanten groeien. Hiervoor is een aanvullende analyse gemaakt waarin het inlaatwater vanuit de rivier en vanuit het Kanaal van Steenenhoek met elkaar is vergeleken, omdat dit nu de voornaamste bron is van het water. Hieruit is naar voren gekomen dat de kleine hoeveelheden water die via de vispassage de polder instromen geen negatief effect zullen hebben;
- het peil in de polder mag niet beïnvloed worden door de rivier. Vanwege de soorten in de polder is een vast peil wenselijk en is getijdenwerking niet wenselijk. Daarom is gekozen voor de De Wit sluispassage, omdat de hoeveelheid water die hier doorheen stroomt

minimaal is en de waterstand hierdoor niet beïnvloed wordt. Het water dat wel binnenkomt kan worden afgevoerd door het gemaal dat er staat;

- na een hoogwaterpiek op de rivier staat de polder vol met water, wat onvoldoende afgevoerd kan worden. Het gemaal heeft een beperkte capaciteit en de uitlaat richting de rivier is klein en in slechte staat. Daarom is opgenomen dat de vispassage ook handmatig volledig open gezet kan worden zodat na een hoogwaterperiode water vanuit de polder naar de Merwede afgevoerd kan worden.

Wensen die niet gehonoreerd zijn

De voorgestelde maatregelen in de Hel- en Zuilespolder vindt een aantal partijen niet wenselijk. Waarbij gewezen is op het cultuurhistorisch landschap van de polder, de aldaar aanwezige natuur en de recreatieve waarden voor bijvoorbeeld vissers en wandelaars vanuit het Biesboschcentrum. Ondanks deze argumenten blijft de Hel- en Zuilespolder de meest geschikte locatie om een groot deel van de opgave te realiseren, zoals ook in paragraaf 1.4 beschreven is.

Er is daarnaast de wens geuit om recreatievaart toe te staan in de Hel- en Zuilespolder. Deze wens kan niet ingewilligd worden omdat de polder een hoge natuurwaarde heeft voor vogels en vissen. Als er gekanoed of gevaren wordt in het gebied bestaat het risico dat deze natuurwaarde verdwijnt als gevolg van het verdwijnen van rust in het gebied. Daarnaast kan openbaar kanoën of varen onveilige situaties opleveren vanwege stroming in de polder en het aanwezige rivierhout. Wel wordt kanoën onder begeleiding van een gids in bepaalde perioden toegestaan, zoals hiervoor in paragraaf 3.4.1 is beschreven.

Er is ook de wens geuit om de nieuwe hoofdgeul in de polder niet zowel boven als benedenstrooms van de Helsluis aan te sluiten. Dit zou echter een negatief effect (vermindering) hebben op de getijdeslag in de Sliedrechtse Biesbosch. Op basis van extra modelberekeningen en metingen van de waterstanden op verschillende plaatsten in het gebied is er toch voor gekozen om de bestaande kade op meerdere plaatsten door te steken, omdat is gebleken de getijdeslag zeer waarschijnlijk gelijk blijft of zelfs toe zal nemen in de Biesbosch. Ook omdat het voor de ecologische effecten interessant is om een directe verbinding te maken met de Beneden Merwede.

Tot slot zijn er veel opmerkingen gemaakt over Het Wantij. Enerzijds de wens om op veel meer locaties langs de oevers natuurvriendelijke oevers aan te leggen. Anderzijds om de mogelijkheden voor sportvissen en recreatie te behouden. Er is zorgvuldig onderzocht of binnen dit project mogelijkheden waren om op meer locaties natuurvriendelijke oevers aan te leggen. Dit was niet mogelijk door aanwezigheid van aanlegsteigers en haven, de waterkering, aanwezige natuurwaarden (waardoor de maatregel geen meerwaarde biedt) en de aanwezigheid van een groot aantal kabels en leidingen wat tot hoge kosten zou leiden.